

НАКОПИЧУВАЛЬНА СКЛАДОВА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Пенсійне забезпечення – важлива складова системи соціального захисту населення як нинішніх пенсіонерів, так і працюючих громадян, які повинні в процесі трудової діяльності заробити гідну пенсію. Розвиток та реформування системи пенсійного забезпечення мають критичне значення для соціального розвитку держави, забезпечення соціальної стабільності в суспільстві.

Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [1, с.2] передбачено, що накопичувальну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування планується запровадити в Україні «починаючи з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України» [1, с.2]. Потрібно зазначити, що, запроваджуючи обов'язкові накопичувальні пенсійні системи, інші країни ставили за мету зменшити вплив демографічних змін на пенсійну систему, стимулювати громадян самостійно впливати на розмір майбутньої пенсії та більше сподіватись на себе, ніж на державу, а також збільшити норми заощаджень населення в країні та забезпечити економіку додатковим внутрішнім фінансовим ресурсом.

Другий рівень передбачає можливість молодим особам накопичувати кошти на майбутню пенсію. Учасниками другого рівня будуть особи, не старші за 35 років. Така система дозволить урізноманітнити джерела одержання особою доходів у старості та залучити додаткові інвестиційні ресурси в економіку держави. Кожна особа, яка братиме участь у другому рівні, сплачуватиме обов'язкові пенсійні внески на свій індивідуальний пенсійний рахунок. Такі кошти будуть власністю учасника другого рівня та використовуватимуться для проведення йому пенсійної виплати, а в разі його смерті - будуть успадковані, а не підуть на виплату пенсій іншим платникам внесків, як у солідарній системі, де успадкування пенсійних коштів виключене.

На другому рівні пенсійної системи для акумулювання пенсійних коштів учасників передбачається створення Накопичувального пенсійного фонду, адміністрування якого здійснюватиме Пенсійний фонд України. Розміри внесків до другого рівня становитимуть у перший рік запровадження 2%, а згодом щороку підвищуватимуться на 1% та протягом наступних п'яти років мають досягти 7%.

З метою компенсації збільшення розмірів пенсійних внесків у зв'язку із запровадженням другого рівня передбачається, що працівникам буде підвищено заробітну плату, щоб вона була не меншою, ніж до запровадження таких внесків. Розмір пенсійного внеску роботодавців до солідарної системи, що входить до складу єдиного внеску, буде зменшений. Таке зменшення відбуватиметься поступово, починаючи з року запровадження сплати внесків до Накопичувального пенсійного фонду, та через п'ять років розмір внеску роботодавців дорівнюватиме 28,2% фонду оплати праці [2, с. 61].

Дослідження властивостей накопичувальної пенсійної системи підтверджує, що їй притаманні як позитивні властивості, так і ризики успішного застосування в інтересах її учасників.

Основними позитивними властивостями накопичувальної системи є: посилення страхових принципів у пенсійній системі; збільшення розміру пенсій для працівників; зростання мотивів для участі населення у державному пенсійному страхуванні; послаблення патерналістських настроїв серед населення; зменшення фіскального навантаження на роботодавців; підвищення рівня прозорості пенсійної системи. Окрім цього, перевагами накопичувальної системи державного пенсійного страхування є спроможність посилити мотиваційні чинники населення до участі в пенсійному страхуванні. У цій системі наявний набагато тісніший зв'язок між здійсненими внесками та одержаними виплатами, аніж у солідарній пенсійній системі, що дає змогу послабити патерналістські настрої в суспільстві. Крім цього, накопичувальна пенсійна система служить потужним регулятором фінансової системи та ринку інвестиційних ресурсів [3, с.121].

Щодо потенційних ризиків, то варто виділити наступні: ризики зменшення вартості активів накопичувальної пенсійної системи; відволікання фінансових ресурсів від солідарної системи (у перехідний період); висока залежність пенсійної системи та добробуту пенсіонерів від інвестиційного клімату, а також від становища економічної та фінансової систем; політичні ризики використання коштів накопичувальної системи для цілей фінансування дефіциту бюджету. Причина можливих проблем розвитку накопичувального пенсійного страхування полягає і у труднощах інвестування накопичених ресурсів, а саме в умовах обмежених напрямків інвестування, високого рівня корупції в країні, несприятливого інвестиційного клімату, політичної нестабільності тощо. У таких умовах існує висока ймовірність зменшення вартості накопичених активів пенсійної системи внаслідок зниження курсу цінних паперів [3, с. 122].

Для того, щоб запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи стало дієвим інструментом соціального захисту українських громадян, необхідна практична реалізація пенсійної реформи, яка містить соціальні, економічні, демографічні, фінансові та політичні складові. Вирішення зазначеного питання неможливе без комплексного підходу, коли темпи і параметри пенсійної реформи мають бути узгоджені з темпами економічного розвитку держави, реформами рівня життя і доходів населення, податкової реформи, розвитком фондового ринку.

Література:

1. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 №3668-VI. *Голос України*. 2011. №169. С.2-3.
2. Леонов Д. Накопичувальна складова пенсійної системи України: місце недержавних пенсійних фондів. *Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку*. 2010. № 11-12. С. 57-74.
3. Петрушка, О. В. Накопичувальна система державного пенсійного страхування: переваги та ризики запровадження в Україні. *Світ фінансів*. 2015. № 1. С. 119-127.